

NIEMISEN ALUEEN LIITTYMISAIKEET PYHÄSELÄN KUNTAAN

Kirjoituksessani ”Rääkkylä pakotettiin Kiteen seutukuntaan” muistelin 1960-luvun lopun kuntauudistussuunnitelmia. Rääkkylässä tuolloin oltiin yksimielisiä siitä, että kuntayhteistyön suunta on Pyhäselkä, Kiihtelysvaara, Joensuu. Olimme tehneet Pyhäselän ja Kiihtelysvaaran kuntien kanssa sopimuksen tulevasta yhteistyöstä. Sopimuksen olivat kunnanvaltuustomme hyväksyneet. Sopimus vietiin maaherra Timoselle. Kuntauudistuksen suunnittelutoimikunta, käytännössä maaherra Timonen, ei hyväksynyt meidän suunnitelmiamme. Maakuntaliiton toimesta oli laadittu 1967 Pohjois-Karjalan seutusunnitelma, jossa määriteltiin läänin aluejako sekä alueisiin kuuluvat kunnat. Rääkkylä määrättiin kuulumaan Kiteen seutukuntaan. Pyhäselän, Kiihtelysvaaran ja Rääkkylän oli peruttava yhteistyösuunnitelmansa. Rääkkylä aloitti yhteistyön Kiteen seutukunnan kuntien kanssa.

Sanomalehti Karjalainen kirjoitti 17.3.1972, että äskeinen Paasilinnan ohjelma ”Kansalaisen tietolaari” sai Niemisen kylät liikkeelle. Tuossa ohjelmassa varsin keskeisenä kysymyksenä nousivat esille alueen terveydenhuollon asiat. Ohjelmassa selvisi, että sisäasiainministeriölle oli lähetetty hakemus Sintsin, Niemisen, Kompakan, Venturin, Jokikummun ja Piimälähden alueen liittämiseksi Pyhäselän kuntaan, jonka on allekirjoittanut alueen väestöstä 95 %.

Kansalaisen tietolaari -TV-ohjelmassa Esko Pitkänen aivan kartan ja karttakepin kanssa esitteli ministeri Kaipaiselle alueen väestön lääkärissä käynnin vaikeutumista, jos tulevaisuudessa on käytävä lääkärissä Kiteellä 60 km päässä, kun Pyhäselän Hammaslahti on tuossa vieressä 15 km päässä. Pitkänen kysyi Kaipaiselta, onko tämä oikein Niemisen asukkaita kohtaan. Kaipainen asioita tarkemmin tuntematta vastasi Pitkäselle, että hölmöläisten hommaahan tuo on.

Ilmeisesti Paasilinnan Kansalaisen tietolaarin ”päätähdet” Jussi Konttinen, Pekka Karttunen, lienee ollut muitakin, olivat jo 1971 vuoden alussa panneet alulle hankkeen Niemisen alueen liittämiseksi Pyhäselän kuntaan. Tämän porukan pyynnöstä kansanedustaja Pauli Puhakka oli laatinut sisäasiainministeriölle osoitetun kirjelmän.

Sitten nämä kuntaliitoshankkeen puuhamiehet lähtivät hankkimaan allekirjoituksia kyläläisiltä, todistaakseen kylien olevan heidän kanssaan samaa mieltä asiasta. Selvisi, ettei heillä ainakaan kaikilla ollut mukanaan jäljennöstä kirjelmästä, jotta kyläläiset olisivat tienneet, mihin paperiin he panivat nimensä. Nimien kerääjät ovat esittäneet asiansa niin, että jos Rääkkylä ei selviä itsenäisenä kuntana, Nieminen, Sintsi, Venturi ja Rajaselkä, pitäjän Piimäjoen itäinen puoli, tulee liittää Pyhäselän kuntaan. Tällä tavoin asia esitettynä nimiä kertyi listoihin. Kirjelmä oli ollut kuitenkin sellainen, että kuntaliitosta haetaan heti.

Asia rupesi selviämään, kun Karjalan Maa julkaisi sunnuntainumerossaan 26.3.1972 poikkeuksellisen laajan haastatteluihin perustuvan artikkelin, jonka otsikkona oli ”KOVA PORU KOMPAKALLA SUUKOPU SINTSISSÄKIN. NARUTETTIINKO KYLÄLÄISIÄ.”

Vedettiinkö ääriivasemmiston taholta Sintsin, Venturin, Kompakan, Jokikummun, Piimälähden ja Niemisen asukkaita ”höplästä”, kysytään nyt Rääkkylässä, jossa on

nousemassa iso poru menettelytavasta, jolla kerättiin nimiä sisäasiainministeriölle lähetettyyn kirjelmään.

Nieminen on ollut kautta aikojen persoonallinen ja persoonien kylä. Pekka Karttunen oli yksi kylän persoona. Pekka oli myös 1950-1970-luvuilla keskeinen kunnan päättäjä; mm. kunnanvaltuuston, kunnanhallituksen, sosiaalilautakunnan, vero- ja tutkijalautakunnan jäsen. Pekka oli sanavalmis ”sutkautuksien” mies.

Kuva: Ilkka Simanaisen arkisto.

Karjalan Maa haastatteli asiassa hankkeen alullepanijoita, kyläläisiä ja kunnanjohtajaakin. Jussi Konttisen tytär Liisa Konttinen kertoi lehdelle, että kylissä on asukkaita n.1.000, Hankkeen takana on n. 90% väestöstä. Vain 18 perhettä on jäänyt hakemuksen ulkopuolelle, jotkut taloudet sen vuoksi, ettei asukkaita ole tavattu.

Simanainen sanoi, ei pidä paikkaansa, että alueen väestöstä 90% olisi hankkeen takana, hajottamassa kuntaa. Vastahan muutama vuosi sitten oltiin yksimielisiä kunnan säilyttämisestä ja kehittämisestä itsenäisenä kuntana. Simanainen sanoo, että asia on muutamien henkilöiden alullepanema ja heidän puuhansa on vahvasti poliittinen. Jos esitys tulisi hyväksytyksi, sehän merkitsisi sitä, että Rääkkylän kunta itsenäisenä kuntana loppuisi. Nythän kunnan kehitys on saatu vauhtiin ja palveluvarustus lähivuosina paranee ratkaisevasti.

Tuohon aikaan suunniteltiin terveydenhoidon tulevaa hoitamista yhteistyössä Kiteen alueen kuntien kanssa. Niemisessä oli ihmisille levitetty sellaista tietoa, että yhteistyö

Kiteen kanssa johtaa siihen, että kaikki palvelut on haettava Kiteeltä. Niemisenkin alueen ihmisten on käytävä lääkärissä Kiteellä.

Sanavalmis kunnanvaltuutettu Pekka Karttunen virnuili ”Jos kovin huono potilas otetaan kuljetettavaksi ensin Kiteelle ja sitten Joensuuhun, pitää olla pappi mukana ehtoolliskalustoineen. Jos taas poliisi ottaa niemisläisen humalaisen kyytiinsä hän selviää matkalla ja on tuotava takaisin kylälle.”

Pekka Karttunen jatkoi, koko suuri puuha on lähtenyt liikkeelle siitä, että Niemisen alueen kylien ihmiset pelkäävät, että Rääkkylän terveydenhuollon palvelut menevät Kiteelle. Karttusen mukaan hankkeen takana ei ole erityisesti mikään puolue, eikä vain muutamat henkilöt. Kylien väki on asian takana. Kokoomukselainen ja kommunisti toimivat tässä asiassa samassa rintamassa.

Simanainen jatkoi, että on väärin levittää kuntalaisille tietoa, että terveyskeskus on vain pelkkä rakennus. Se on ensisijaisesti hallinnollinen kokonaisuus ja sen palvelupisteet ovat eri puolilla sitä aluetta, jolla se toimii. Terveyskeskuksen toimipisteitä tulee olemaan myös Rääkkylässä ja Kesälahdella. Rääkkylässä parannusta on se, että hammaslääkärin vastaanotto siirtyy kirkolle ja Rasivaaran terveystaloon tulee lisää toimitilaa, joten sinne voidaan sijoittaa muita terveydenhuollon toimintoja. Niemisen alueen ihmiset voivat käydä edelleen lääkärissä Pyhäselässä, sillä kuntainliitto on tehnyt sopimuksen asiassa Pyhäselän kanssa.

Simanainen jatkaa, ettei kunnan jakamisella köyhyyden ongelmia ratkaista. Rääkkylän kunnan jakamisella keskeytettäisiin alkanut nopea kehitys. Syrjäalueet pysyisivät jaetussa kunnassakin syrjäalueina. Ei yksi kyläkunta voi ratkaista koko kunnan kohtaloa, siihen tulee olla sanomista muillakin kylillä. Tähän saakka kunnanvaltuusto on ollut yksimielinen kunnan säilyttämisestä itsenäisenä kuntana. Tuntuukin eriskummalliselta tämä niemisläisten nimenkeruu kunnan hajottamiseksi. Rääkkylän poliittisten ryhmien on nyt otettava kiireesti kantaa asiassa. Selvitettävä on myös, millaisen hakemukseen alueen ihmiset ovat nimensä kirjoittaneet.

Suurempi häly asiassa lakkasi vähitellen. Terveyskeskuksen kuntainliitto Kiteen, Rääkkylän ja Kesälahden kuntien kanssa perustettiin ja terveyskeskuksen toiminta pääsi käyntiin. Kuntainliitto teki Pyhäselkä-Kiihtelysvaaran terveyskeskuksen kanssa sopimuksen, jotta Niemisen alueen väestö saa, niin halutessaan, edelleen lääkäripalvelut Pyhäselän terveyskeskuksesta ja sopimuksen Joensuun kaupungin kanssa, jotta alueen väestö saa lääkäripäivystyksen tarvittaessa Joensuun terveyskeskuksesta.

Kansalaisen tietolaarin ”päätähdet Jussi Konttinen, Pekka Karttunen ja Vilho Saastamoinen näyttävät pitäneen kuntaliitos-asiaa edelleen vireillä.

Löysin omasta arkistostani 20.11.1975 päivätyn keskustapuolueen kunnallisjärjestön puheenjohtaja Asser Pietariselle lähettämäni kirjeen jäljennöksen. Siitä selviää, että Rääkkylän kunta oli antanut Pohjois-Karjalan runkokaavasta seutukaavaliitolle lausuntonsa. Kunnanhallituksen lausuntoon on kunnanhallituksen jäsen Pekka Karttunen esittänyt eriäviä mielipiteitään, jotka ovat koskeneet Niemisen aluetta. Kirjeessä totean, että jos Pekka Karttusen esitykset olisi hyväksytty, oltaisiin oltu hyväksymässä periaatteita, jotka ovat alku kunnan itsenäisyyden järkkymiselle.

Sitten on joukko Niemisen alueella asuvia henkilöitä lähettänyt Pohjois-Karjalan seutukaavaliitolle kirjelmän, jossa ovat esittäneet runkokaavaan tehtäväksi muutoksia. Esitykset ovat olleet pääpiirteiltään samat kuin Pekka Karttusen kunnanhallituksen kannasta poikkeavat mielipiteet. Kirjelmän allekirjoittajina on myös eräitä keskustalaisia henkilöitä.

Kirjeessä totean, että huomioni kiinnittyy erityisesti siihen, että käsittääkseni alueen kommunistien mielipiteisiin perustuvan kirjelmän on allekirjoittanut myös keskustan kunnallisjärjestön varapuheenjohtaja. Aikaisemminkin hän on ollut allekirjoittajana vastaavissa asiakirjoissa. Kunnanjohtajana tunnen suurta huolta tällaisista ilmiöistä. Nyt kun tilanne Niemisen alueella on mielestäni normalisoitunut, en olisi uskonut, että tärkeisiin keskustan ja kunnan luottamustehtäviin valittu henkilö lähtee hajottamaan kenttää. Mielestäni asia on sellainen, ettei sitä voida sivuuttaa ilman, että kunnallisjärjestö ottaa asiaan kantaa.

Lopuksi vielä omiin muistoihini perustuva hauska tapaus Vuoniemellä sijaitsevalta kunnan rantasaunalta. (Rakennus nykyisin lienee vuokrattuna Niemisen kyläläisten käyttöön). Tapaus sattui vuosi-pari tuon Paasilinnan ohjelman jälkeen. Se kuvaa hyvin kuinka muutamat niemisläiset vieläkin vastustivat Rääkkylän yhteistyöpyrkimyksiä Kiteen alueen suuntaan.

Kiteen ja Rääkkylän matkailulautakunnan edustajat olivat kokoontuneet Vuoniemen saunalle pitämään neuvottelua kuntien välisen yhteistyön aloittamisesta matkailun alalla. Muistelen, että neuvottelussa oli mukana maakuntaliitosta ainakin matkailuasiamies Pentti Haapala. Tieto kokouksesta oli jostakin kautta mennyt Niemisen alueen Pyhäselkään vaativien puuhamiesten tietoon.

Jussi Konttinen ja Ville Saastamoinen, saattoi olla muitakin miehiä, tulivat Vuoniemen saunalle. Takkatuvan ovi ”riuhaistiin” auki ja Jussi kovaäänisesti ilmoitti ”tämä kokous hajotetaan, täällä eivät kiteeläiset kokoonnu”.

Menin kokousta hajottamaan tulleitten kanssa ulos selostamaan, mistä kokouksesta on kysymys ja pyysin, että he poistuisivat, jotta saisimme jatkaa kokousta.

Sanoin, että onhan kylän mies Karttusen Pekkakin hyväksynyt matkailun kehittämisen yhteistyössä alueen kuntien kesken. Jussi sanoi nuo ajan poliittiseksi ”lentäväksi lauseeksi” tulleet sanansa, ”Pekkahan menee vaikka takaperin puuhun, kun Sinä käsket”. Tuohon aikaan minä kävin Pekan kanssa joskus verkkokalassa. Ja sitähän Jussi ei ”sulattanut”

Ilkka Simanainen
tammikuu 2013